
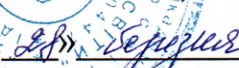

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Голова приймальної комісії
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»

Микола КИРИЧЕНКО

 2025 р.

**ПРОГРАМА
ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ З ГЕОГРАФІЇ
ДЛЯ ВСТУПУ НА ПЕРШИЙ (БАКАЛАВРСЬКИЙ)
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Київ – 2025

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Зміст навчального матеріалу	4
Критерії оцінювання знань та вмінь	27
Список рекомендованої літератури	28

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму вступного випробування з географії розроблено на основі програми з географії для 6–9 класів закладів загальної середньої освіти (основна школа) та програми з географії рівня стандарту, академічного рівня для 10–11 класів закладів загальної середньої освіти (старша школа). Обсяг знань географічної номенклатури, термінів і понять визначається у межах діючої програми чинних підручників.

Мета вступного випробування – оцінити ступінь підготовленості до навчання у закладі вищої освіти.

Завдання вступного випробування з географії:

- визначити рівень набутих знань і умінь;
- оцінити сформованість комплексного, просторового, соціально орієнтованого уявлення про Землю на основі краєзнавчого, регіонального та планетарного підходів;
- перевірити здатність застосовувати географічні знання та набуті уміння для аналізу природних, суспільних і господарських процесів, подій, явищ;
- встановити ступінь сформованості географічних компетенцій, географічної культури.

Програма вступного випробування включає всі розділи програмних курсів з географії відповідно стандартного та академічного рівнів. Окремі теми розділу «Загальна географія», а саме «Географічні дослідження» включає розширене питання дослідження території України. Тема «Способи зображення Землі» доповнена картографічним знаннями і уміннями за темами 8–11 класів. Тема «Атмосфера і клімат» включає питання, які за змістом є логічним продовження вивчення її в географічних курсах «Географії материків і океанів» та «Фізичної географії України». Питання екологічних проблем окремих материків слід розглядати в темі «Глобальні проблеми людства» у складі переліку екологічних проблем. Особливої уваги в програмі заслуговує розділ

«Загальні положення економічної та соціальної географії» в який винесено усі програмові терміни, поняття економічної і соціальної географії. У наступних розділах «Економічна і соціальна географія України» та «Соціальна і економічна географія світу» головна увага акцентована на просторовому характері розміщення економічних і соціальних явищ та причин і наслідків їх формування і розвитку.

У завданнях, що пов'язані з програмовими вимогами до знань номенклатури по всіх розділах географії та у випадках детальнішої конкретизації з окремих питань необхідно звертатись до шкільних програм та діючих підручників.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ

№ з/п	Назва розділу, теми	Знання	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
<i>1. Загальна географія</i>			
1.1	Географія як наука, розвиток географічних досліджень	Об'єкт та предмет вивчення географії. Місце географічних дисциплін у системі наук. Джерела географічних знань. Методи географічних досліджень. Розвиток уявлень про форму, розміри та рухи Землі. Найвизначніші географічні відкриття, видатні мандрівники. Вітчизняні вчені-географи. Сучасні географічні дослідження та їх значення	Знати об'єкт та предмет вивчення географії, місце географічних дисциплін у системі наук, видатних дослідників території України. Розрізняти методи географічних досліджень Порівнювати та виділяти відмінності між джерелами географічних знань. Аналізувати зміни в уявленнях про форму, розміри та рухи Землі, географічні дослідження світу та України в різні історичні епохи Оцінювати значення географічних відкриттів і досліджень у минулому і та на сучасному етапі розвитку
1.2	Способи зображення Землі	Зображення земної поверхні на малюнку, плані, карті, глобусі, аерофотознімку та космічному знімку. Поняття «план місцевості», «географічна карта», «топографічна карта», «азимут». Картографічні проекції та спотворення. Елементи градусної сітки. Легенда карт. Види масштабу. Класифікація карт. Топографічні карти та їх практичне використання. Визначення напрямків географічних координат об'єктів, абсолютної та відносної висоти місцевості, глибини морів і океанів. Способи вимірювання відстаней на різних географічних і топографічних картах. Орієнтування на місцевості за місцевими ознаками. Значення карт у житті людини	Знати елементи градусної сітки карти, класифікацію карт, способи орієнтування на місцевості. Розрізняти зображення земної поверхні на малюнку, плані, карті, глобусі, аерофотознімку та космічному знімку, картографічні проекції та види спотворень. Користуватися легендою карт, різними видами масштабу. Визначати на картах напрями, прямокутні і географічні координати об'єктів, абсолютну та відносну висоту місцевості. Вимірювати відстані на картах за допомогою масштабу та градусної сітки. Оцінювати значення карт у житті і господарській діяльності людини

№ з/п	Назва розділу, теми	Знання	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
1.3	Літосфера та рельєф	Внутрішня будова Землі. Поняття «земна кора», «літосфера», «літосферна плита», «тектонічні структури», будова та типи земної кори, породи та мінерали що її складають. Геологічне літописання, геологічний вік, геохронологічна таблиця. Внутрішні процеси в літосфері. Рухи літосферних плит. Походження материків і океанів. Вулкани та землетруси, райони їх поширення. Зовнішні сили, що змінюють земну поверхню. Корисні копалини їх класифікація за походженням. Основні форми земної поверхні: гори і рівнини. Рельєф дна Світового океану. Значення рельєфу в господарській діяльності людини та вплив діяльності людини на рельєф	Знати внутрішню будову Землі, особливості руху літосферних плит, будову материкової та океанічної земної кори, види корисних копалин за походженням, розташування основних форм рельєфу. Мати просторове уявлення про сейсмічні пояси, різні форми поверхні суходолу та океанічного дна, їх географічне положення, та геологічний вік за загально-географічними та тематичними картами. Пояснювати вплив внутрішніх і зовнішніх процесів літосфери на формування рельєфу, закономірності розміщення основних форм рельєфу та родовищ корисних копалин. Оцінювати значення надр і рельєфу в житті та господарській діяльності людини, вплив на їхні зміни
1.4	Атмосфера та клімат	Поняття «атмосфера», її склад та будова, значення. Сонячна радіація та її розподіл в атмосфері й на земній поверхні. Теплові пояси та їх межі (тропіки і полярні кола). Температура земної поверхні та повітря, її зміни з висотою і розподіл залежно від кута падіння сонячних променів. Атмосферний тиск його вимірювання. Основні пояси атмосферного тиску Землі. Загальна циркуляція атмосфери. Постійні вітри. Циклони й антициклони. Сезонні та місцеві вітри. Вода в атмосфері. Вологість повітря. Хмари.	Знати будову і склад атмосфери, компоненти погоди їх характеристики, кліматотворні чинники, просторове розташування кліматичних поясів та областей за кліматичною картою. Уміти розв'язувати задачі на визначення висоти Сонця над горизонтом, зміни температури та атмосферного тиску з висотою, абсолютної і відносної вологості повітря, читати графічні зображення(моделі) показників погоди. Визначати типи клімату за кліматичними діаграмами Пояснювати причини та наслідки змін компонентів погоди та клімату, закономірності

№ з/п	Назва розділу, теми	Знання	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
		Атмосферні опади та їх утворення. Розподіл опадів на поверхні земної кулі. Повітряні маси й атмосферні фронти. Поняття «клімат». Кліматичні пояси та області. Кліматична карта. Залежність клімату від широти місцевості, морських течій, близькості до морів, рельєфу, антропогенного впливу. Погода, добові та сезонні коливання її метеорологічних елементів. Спостереження за погодою та її прогнозування. Вплив клімату та погоди на господарську діяльність	розподілу температури, атмосферного тиску й опадів на Землі; особливості атмосферної циркуляції та умови формування циклонів й антициклонів, постійні та сезонні вітри, дію кліматотворних чинників на формування типів клімату Аналізувати взаємозв'язки між компонентами погоди та клімату та причини їхніх добових і річних змін, наслідки цих змін для природи і людини в різних кліматичних поясах та областях. Прогнозувати погоду за описом місцевих ознак та синоптичною
1.5	Гідросфера	Поняття «гідросфера» та її основні частини. Світовий океан та його частини: океани, моря, затоки, протоки. Суходіл в океані. Властивості вод Світового океану та причини її неоднорідності. Водні маси. Рух води в Світовому океані. Морські течії. Води суходолу. Річка та її частини. Елементи річкової долини. Річкові басейни. Живлення та режим річок. Озера, їх походження. Болота. Льодовики, багаторічна мерзлота. Підземні води. Джерела. Штучні водойми. Використання Світового океану та вод суходолу в господарській діяльності людини	Знати частини Світового океану та вод суходолу, просторове розміщення найважливіших гідрографічних об'єктів за картою, властивості вод. Визначати за картою географічне положення водних об'єктів, падіння, похил, витрати води в річці. Розрізняти способи зображення вод суходолу на пані місцевості і на карті водні маси за їхніми характеристиками. Аналізувати схему світового кругообігу води, роль Світового океану в географічній оболонці; причини та наслідки рухів води в океані, річці, залежність напрямку і характеру течії річок від рельєфу, особливості живлення і режиму вод суходолу. Оцінювати роль води в природі та господарській діяльності людини, її вплив на зміни, що відбуваються в гідросфері
1.6	Біосфера	Поняття «біосфера», її складові та межі. Ґрунти, їхні властивості та відмінності.	Знати поняття «біосфера», «ґрунт», рослинність, тваринний світ, межі та складові біосфери.

№ з/п	Назва розділу, теми	Знання	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
		Рослинність суходолу і океану. Тваринний світ суходолу і океану. Вплив біосфери на інші оболонки. Вплив людини на біосферу. Охорона біосфери	Порівнювати закономірності поширення ґрунтів і живих організмів на Землі. Оцінювати вплив біосфери на інші оболонки, роль людини в біосфері
1.7	Географічна оболонка Загальні закономірності природи Землі	Поняття «географічна оболонка». Загальні закономірності географічної оболонки: цілісність, кругообіг речовин та енергії, ритмічність, комплексність. Зональні та азональні природні комплекси. Зміна природних комплексів під впливом господарської діяльності людини	Знати суттєві ознаки понять «географічна оболонка», «природний комплекс», «географічний пояс», «природна зона». Розрізняти характеристики просторової організації географічної оболонки, компонентний склад природного комплексу. Виділяти особливості географічних поясів і природних зон, висотних поясів. Пояснювати загальні закономірності географічної оболонки: зміну часу, поширення стійких і рухомих ділянок земної кори та відповідних їм форм рельєфу, кругообігу речовин і енергії, цілісності, ритмічності. Аналізувати взаємодію компонентів природи у природному комплексі на суходолі та океані, наслідки взаємодії оболонок Землі. Оцінювати вплив загальних географічних закономірностей на життєдіяльність людини та людини на географічну оболонку
<i>2. Географія материків і океанів</i>			
2.1	Предмет вивчення географії материків і океанів	Значення та завдання курсу «Географія материків і океанів». Поняття «материк» і «частина світу». Основні географічні закономірності розвитку природи Землі: закономірності формування рельєфу, клімату, географічних поясів та природних зон. Формування зональних та азональних природних комплексів на материках	Знати значення та завдання курсу географії материків і океанів. Визначати за тематичними картами закономірності формування рельєфу, клімату, природних комплексів. Пояснювати зміни природних комплексів на рівнинах та в горах

№ з/п	Назва розділу, теми	Знання	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
2.2	<i>Океани:</i> Тихий, Атлантичний, Індійський, Північний Льодовитий	План характеристики природного комплексу океану. Особливості фізико-географічного положення океанів. Історичні відомості про освоєння та дослідження різних частин Світового океану. Геологічна будова та рельєф дна океанів. Характерні риси клімату. Властивості водних мас та океанічні течії. Своєрідність органічного світу океанів. Природні ресурси океанів та їх використання. Проблема забруднення океанічних вод	Знати послідовність характеристики природного комплексу океану, основні етапи освоєння та дослідження океанів. Визначати особливості фізико-географічного положення океанів, геологічної будови та рельєфу дна океанів. Пояснювати кліматичні умови, властивості водних мас. Аналізувати рухи води в океані та схему океанічних течій. Порівнювати органічний світ різних частин Світового океану. Оцінювати природні ресурси океанів, види господарської діяльності в океанах та їх наслідки
2.3	<i>Материки</i>		
2.3.1	Африка	План географічної характеристики материка. Особливості фізико-географічного положення. Основні елементи берегової лінії. Дослідження та освоєння. Геологічна будова. Основні форми рельєфу материка. Корисні копалини та закономірності їх розміщення на материку. Загальні особливості клімату. Кліматичні пояси і типи клімату. Води суходолу: головні річкові системи, озера, басейни підземних вод, їх гідрологічні особливості. Природні зони та закономірності їх розміщення. Особливості ґрунтового, рослинного покриву та тваринного світу. Найбільші національні парки. Населення	Знати алгоритм характеристики материка за типовим планом, дослідників природи. Визначати особливості фізико-географічного положення. Розрізняти основні елементи берегової лінії материка та форми рельєфу. Аналізувати взаємозв'язок геологічної будови, рельєфу та закономірностей розміщення корисних копалин на материку. Пояснювати загальні особливості кліматичних умов та розподілу внутрішніх вод. Порівнювати природні зони материка за ознакою домінуючих типів ґрунтів, рослинного покриву та типових представників тваринного світу
2.3.2	Австралія	Своєрідність географічного Положення материка. Історія відкриття і дослідження.	Знати особливості фізико-географічного положення, історію відкриття та

№ з/п	Назва розділу, теми	Знання	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
		Форми рельєфу та корисні копалини Австралії. Загальні особливості клімату. Кліматичні пояси та типи клімату Австралії. Води суходолу. Природні зони. Своєрідність і унікальність органічного світу материка. Населення, його склад та розміщення	дослідження, основні форми рельєфу та корисні копалини материка. Розрізняти кліматичні умови в різних кліматичних поясах. Аналізувати води суходолу та природні зони материка. Пояснювати унікальність видового складу представників органічного світу. Оцінювати расовий склад та розміщення населення в межах материка
2.3.3	Південна Америка	Особливості фізико-географічного положення. Дослідження і освоєння материка. Геологічна будова. Основні форми рельєфу. Закономірності поширення родовищ корисних копалин. Своєрідність клімату материка. Кліматичні пояси і області. Вплив клімату на формування і розподіл вод суходолу. Найбільші річки та озера. Природні зони. Ґрунти, рослинний покрив та тваринний світ. Висотна поясність в Андах. Зміна природних комплексів людиною. Походження та формування сучасного населення, його расовий склад та розміщення	Знати особливості фізико-географічного положення, історію дослідження та освоєння. Розрізняти основні елементи берегової лінії та форми рельєфу материка. Аналізувати взаємозв'язок геологічної будови, рельєфу та закономірностей розміщення корисних копалин на материк. Пояснювати особливості кліматичних умов та їх вплив на розподіл внутрішніх вод материка. Порівнювати природні зони материка та висотну поясність в Андах за ознакою домінуючих типів ґрунтів, рослинного покриву та представників тваринного світу. Оцінювати формування сучасного населення
2.3.4	Північна Америка	Фізико-географічне положення материка. Історія відкриття та освоєння Північної Америки. Геологічна будова та основні форми рельєфу материка. Роль давнього зледеніння у формуванні сучасного рельєфу. Корисні копалини, закономірності їх поширення. Кліматичні пояси і типи клімату. Води суходолу. Основні річкові системи.	Знати особливості фізико-географічного положення, історію дослідження та освоєння Північної Америки. Розрізняти елементи берегової лінії та основні форми рельєфу материка. Аналізувати взаємозв'язок геологічної будови, рельєфу та закономірностей розміщення корисних копалин на території материка. Пояснювати загальні особливості кліматичних умов та їх вплив на розподіл внутрішніх вод материка.

№ з/п	Назва розділу, теми	Знання	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
		Найбільші озера, їх походження. Особливості розміщення природних зон. Ґрунти, рослинний покрив і тваринний світ. Висотна поясність Кордильєр. Природоохоронні території. Найвідоміші національні парки. Особливості заселення Північної Америки. Населення, його расовий і етнічний склад	Порівнювати природні зони материка та висотну поясність в Кордильєрах за ознакою домінуючих типів ґрунтів, рослинного покриву та представників тваринного світу. Оцінювати расовий і етнічний склад населення
2.3.5	Євразія	Фізико-географічне положення материка. Особливості берегової лінії Євразії. Історія відкриття і дослідження окремих територій материка. Геологічна будова. Давні материкові зледеніння. Сейсмічно активні області. Основні форми рельєфу материка. Найбільші рівнини і гори. Корисні копалини, закономірності їх походження. Особливості формування клімату, кліматичні пояси і типи клімату. Внутрішні води. Найбільші річки та озера. Багаторічна мерзлота. Сучасне зледеніння. Природні зони. Особливості їх розміщення на території материка. Ґрунти, рослинний покрив і тваринний світ природних зон. Висотна поясність у горах материка. Зміна природи людиною. Населення. Расовий та етнічний склад. Розміщення населення на материку	Знати особливості фізико-географічного положення, історію дослідження окремих частин. Розрізняти основні елементи берегової лінії та форми рельєфу материка. Аналізувати взаємозв'язок геологічної будови, рельєфу та закономірностей розміщення корисних копалин на території материка. Визначати вплив давнього материкового зледеніння на форми рельєфу материка. Пояснювати особливості формування кліматичних умов у різних кліматичних поясах та їх вплив на розподіл внутрішніх вод материка. Порівнювати природні зони материка за ознакою домінуючих типів ґрунтів, рослинного покриву та представників тваринного світу. Оцінювати расовий і етнічний склад населення
2.3.6	Земля – наш спільний дім	Взаємодія людини і природи. Природні ресурси материків і океанів, їх класифікація. Зміна взаємозв'язків між компонентами природи під	Знати класифікацію природних ресурсів, сучасні екологічні проблеми взаємодії суспільства й природи, міжнародні організації з охорони природи.

№ з/п	Назва розділу, теми	Знання	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
		впливом господарської діяльності людини. Порухення рівноваги в природних комплексах материків та океанів. Проблема забруднення навколишнього середовища. Види забруднення, основні джерела їх надходження. Природоохоронні території. Міжнародні організації з охорони природи	Визначати райони порушення рівноваги на материках та в океанах. Розрізняти різні за статусом природоохоронні території. Аналізувати види з бруднення навколишнього середовища та основні джерела їх надходження. Оцінювати можливі наслідки екологічних проблем для природи Землі
<i>3. Фізична географія України</i>			
3.1	Україна на карті світу		
3.1.1	Географічне положення, формування території України	Формування території, розміри, кордони, адміністративно-територіальний поділ. Географічне положення (фізико-, економіко-, політико-географічне) України. Розташування території України стосовно годинних поясів	Знати/знає розміри держави, країни з якими Україна має кордони, сучасний адміністративно-територіальний устрій; Розрізняти фізико-, економіко-, політико-географічне положення держави; називати адміністративно-територіальні одиниці України; показує на карті суходільні і морські кордони: суходіл і територіальні води, крайні точки України, країни-сусіди України; географічні центри України; географічний центр Європи в Україні. Аналізувати: фізико-, економіко-, політико-географічне положення України; визначає за картою координати крайніх точок, протяжність території України в градусах і кілометрах, аналізує фізико-географічне положення території України, обґрунтовує вплив фізико-географічного положення України на природу її території; узгоджує київський час із часом в інших годинних поясах; формувалася територія України, причини територіальних змін України в минулому оцінювати географічне розміщення України, з країнами світу

№ з/п	Назва розділу, теми	Знання	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
3.2	Природні умови і ресурси України		
3.2.1	Рельєф, тектонічна, геологічна будова, мінеральні ресурси	Форми земної поверхні на території України. Простягання низовин, височин, гір, річкових долин. Карта України «Фізична поверхня». Основні тектонічні структури. Карта України «Тектонічна будова». Зв'язок рельєфу з тектонічними структурами. Геологічна будова. Неотектонічні рухи. Вплив геологічної будови та тектоніки на діяльність людини. Формування рельєфу. Внутрішні та зовнішні рельєфотворні чинники і процеси. Типи рельєфу за походженням. Рельєф і діяльність людини. Господарська оцінка рельєфу. Чинники виникнення Несприятливих геологічних і геоморфологічних процесів та шляхи запобігання їм. Корисні копалини, їх класифікація за використанням, закономірності: поширення на території України. Паливні корисні копалини. Діючі та перспективні басейни й райони ви добування, вугілля, нафти, природного газу, торфу. Рудні та нерудні корисні копалини: басейни, райони залягання та видобування. Мінеральні води та грязі. Проблеми раціонального використання мінеральних ресурсів	Знати, формулює визначення понять «платформа», «щит», «плита», «область складчастості»; Розрізняти: Східноєвропейська платформа, Український щит, Волино-Подільська плита, Дніпровсько-Донецька западина, Причорноморська западина, Скіфська платформа, Донецька складчаста область, Карпатська і Кримська складчасті системи; низовини: Придніпровська, Причорноморська, Закарпатська, Поліська; височини: Придніпровська, Подільська, Донецька, Приазовська, Хотинська (г. Берда); гори: Українські Карпати (г. Говерла), Кримські (г. Роман-Кош); басейни і родовища корисних копалин: Донецький та Львівсько-Волинський кам'яновугільні басейни, Дніпровський буровугільний басейн, Західний, Східний, Південний нафтогазоносні райони, Криворізький залізорудний басейн, Кременчуцький залізорудний район, Придніпровський марганцеворудний басейн, Іршанське родовище титанових руд, Артемівське, Слов'янське родовища кам'яної солі, Завалівське родовище графіту; Аналізувати: закономірності поширення форм рельєфу, родовищ корисних копалин магматичного й осадового походження; оцінювати: вплив діяльності людини на рельєф, наслідки видобування корисних копалин; обґрунтовує заходи щодо раціонального використання та охорони надр в різних регіонах України

№ з/п	Назва розділу, теми	Знання	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
3.2.2	Клімат і кліматичні ресурси	Кліматотворні чинники: сонячна енергія, циркуляція атмосфери, підстильна поверхня, їх взаємодія. Розподіл сонячної енергії на території України. Повітряні маси, що впливають на територію України. Атмосферні фронти, циклони та антициклони. Кліматичні показники: температура, опади, коефіцієнт зволоження та їх розподіл на території України. Річний та сезонний хід кліматичних показників. Кліматична карта. Регіональні відмінності клімату. Кліматичні ресурси. Сезонні погодні умови та явища. Неприятливі погодно-кліматичні явища. Прогноз погод даними синоптичної карти; народними прикметами. Вплив погодно-кліматичних умов на межах України; оцінювати: кліматичні умови, можливість використання кліматичних ресурсів у різних сферах господарської діяльності в Україні та у побуті; здоров'я і господарську діяльність людини. Охорона атмосферного повітря	Знати: називає основні кліматотворні чинники, кліматичні показники, типи клімату; небезпечні погодні явища; пояснює дію кліматотворних чинників; кліматичні умови й кліматичні ресурси, види кліматичних ресурсів. Аналізувати: за картами розподіл сонячної енергії, напрями руху атмосферних фронтів, циклонів та антициклонів, характеризує річний розподіл кліматичних показників у межах України; оцінювати: кліматичні умови, можливість використання кліматичних ресурсів у різних сферах господарської діяльності в Україні та у побуті
3.2.3	Води суходолу і водні ресурси	Загальні гідрологічні особливості території України. Поверхневі води. Річки. Основні, річкові басейни та системи. Вплив рельєфу на річки. Характер, течії. Падіння, похил річки. Вплив клімату на формування річкової системи. Живлення і режим річок, густота річкової мережі.	Знати: визначення понять «річковий стік», «витрата води», «водні ресурси», «твердий стік», «падіння річки», «похил річки»; картах річкові системи: Дніпра, Сіверського Донця, Південного Бугу, Дністра, Дунаю, Західного Бугу; озера: Ялпуг, Сасик, Шацькі, Синевир; лимани: Дніпровсько-Бузький, Молочний, Дністровський; водосховища: Київське, Канівське,

№ з/п	Назва розділу, теми	Знання	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
		Річковий стік, витрати води: Озера, їх типи. Болота, їх типи і поширення, причини заболочення. Водосховища та канали. Підземні води. Основні артезіанські басейни. Неприятливі гідрологічні явища і заходи запобігання їм. Водні ресурси України, шляхи їх раціонального використання та охорони	Кременчуцьке, Каховське, Дніпровське, Дніпродзержинське; Дністровське; Печенізьке; канали: Північнокримський, Дніпро – Донбас, Каховський; Аналізувати: можливості використання водних ресурсів. Оцінювати: водні ресурси України
3.2.4	Ґрунти та ґрунтові ресурси	Умови ґрунтоутворення, структура ґрунту, ґрунтові горизонти, родючість. Основні типи ґрунтів, закономірності їх поширення в Україні. Дослідження В. Докучаєва. Карта ґрунтів. Ґрунтові ресурси України. Зміни ґрунтів у результаті господарської діяльності людини. Заходи з раціонального використання й охорони ґрунтових ресурсів	Знати: основні чинники ґрунтоутворення та типи ґрунтів; особливості поширення ґрунтів; основні типи ґрунтів, ґрунтові ресурси України Аналізувати: карту ґрунтів України; оцінювати: родючість ґрунтів України
3.2.5	Рослинний і тваринний світ України	Різноманітність рослинності. Закономірності поширення рослинного покриву в Україні. Рослинні угруповання. Різноманітність тваринного світу. Закономірності поширення, тваринного світу в Україні. Червона та Зелена книги України. Рослинні та тваринні ресурси, їх охорона і відтворення	Знати: видовий склад рослинності й тваринного світу в Україні; рослинні угруповання, занесені до Зеленої книги України, окремі ендемічні і зникаючі види рослин. Аналізувати: карту рослинності і карту тваринного світу України, вплив господарської діяльності людини на рослинний покрив і поширення тварин; оцінювати: е стан рослинних і тваринних ресурсів, їх роль у господарській діяльності, можливості використання в різних регіонах України

№ з/п	Назва розділу, теми	Знання	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
3.2.6	Ландшафти України	Ландшафт як просторово-цілісна система. Районування природних ландшафтів, їх відображення на картах; Карта «Ландшафти України». Антропогенні ландшафти. Рівнинні ландшафти, їх різноманітність. Природні зони України: мішаних лісів і широколистих лісів, лісостепова, степова. Використання та охорона, рівнинних ландшафтів. Гірські ландшафти Українських Карпат і Кримських гір, особливості їх зміни з висотою, використання та охорона. Природні умови і ресурси Чорного й Азовського морів, проблеми їх раціонального використання	Знати: чинники формування природних ландшафтів, природні країни, природні зони; Аналізувати: карту ландшафтів, Оцінювати: природно-ресурсний потенціал природних зон
3.4	Природокористування		
3.4.1	Використання й охорона природних умов і ресурсів	Використання природно-ресурсного потенціалу України. Основні види забруднень довкілля в Україні. Вплив екологічної ситуації на життєдіяльність населення. Природно-заповідний фонд України. Національна екологічна мережа. Моніторинг навколишнього середовища. Основні заходи щодо раціонального використання природних ресурсів та охорони довкілля. Природокористування в умовах сталого розвитку	Знати: складники природно-ресурсного потенціалу України, види забруднень довкілля; правила безпеки та норми поведінки в природі; Аналізувати: є природно-ресурсний потенціал у різних регіонах України, аспекти, раціонального природокористування, вплив екологічної ситуації на здоров'я населення; оцінювати: наслідки використання й охорони природних ресурсів України
<i>4. Населення України та світу</i>			
4.1	Населення		
4.1.1	Демографічні процеси та статевовіковий склад	Кількість та динаміка населення в світі та Україні. Природні, соціальні, економічні та екологічні	Знати: чисельність населення світу й України; приклади країн з різними типами відтворення населення.

№ з/п	Назва розділу, теми	Знання	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
	населення світу та України	чинники та просторові особливості природного руху населення у світі, в Україні. Демографічний перехід, його фази; статевовікова, шлюбно-сімейна структура: населення світу й України. Тривалість життя населення. Демографічне старіння населення. Характеристика демографічної ситуації в країнах за статевовіковими пірамідами. Особливості демографічної політики у країнах з різним типом відтворення. Міграції, їх показники, чинники та вплив на відтворення населення і його перерозподіл у світі. Просторові тенденції міграційних процесів. Якість життя як чинник природного і механічного руху населення	Аналізувати: статевовікові піраміди України та країн світу, статистичну інформацію про населення світу, окремих регіонів, країн; оцінювати: на основі демографічних показників рівень соціально-економічного розвитку України та країн світу, визначає основні принципи демографічної політики
4.1.2	Розселення	Густота населення. Територіальні відмінності густоти населення в світі й Україні. Міські і сільські населені пункти-критерії їх розмежування в Україні та країнах світу. Класифікація міст за кількістю населення та функціями. Міське і сільське населення. Урбанізація, причини, що її зумовлюють. Відмінності в рівнях і темпах урбанізації в Україні і світі. Субурбанізація. Хибна урбанізація. Джентрифікація. Система розселення. Міські агломерації. Мегалополіс, мегалополіс. Світові міста. Особливості сільських населених	Знати: середній показник густоти населення в Україні та світі, найбільш (найменш) густозаселені країни світу; Аналізувати: статистичний картографічні матеріали про населення; Оцінювати: вплив природних, демографічних і соціально-економічних чинників на територіальні відмінності густоти населення, формування систем розселення

№ з/п	Назва розділу, теми	Знання	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
4.3.3	Етнічний склад населення. Релігійний склад населення	Етноси. Найпоширеніші мовні сім'ї. Однонаціональні та багатонаціональні країни. Національний склад населенню України: особливості та регіональні відмінності. Національні меншини та етнічні групи, основні райони їх розселення. Релігія як явище культури; Світові релігії. Найпоширеніші релігійні конфесії в Україні	Знати, найпоширеніші мовні сім'ї; світові релігії; регіони домінування світових релігій; аналізувати: національний склад населення України за сукупністю картографічних і статистичних матеріалів; найпоширеніші релігійні конфесії в Україні
4.3.4	Зайнятість населення в світі й Україні	Зайнятість населення в світі й Україні	Знати: зайнятість населення в світі й Україні; аналізувати: статистичну інформацію про зайнятість населення світу, окремих країн, України та її областей
<i>5. Україна і світове господарство</i>			
5.1	Національна економіка і світове господарство		
5.1.1	Національна економіка	Національна економіка. Поняття «економічний розвиток» та його показники: валовий внутрішній продукт (ВВП), структура ВВП, індекс людського розвитку (ІЛР). Секторальна модель економіки країни. Форми суспільної організації виробництва. Чинники розміщення виробництва. Форми просторової організації національної економіки	Знати: ознаки понять «національна економіка», «валовий внутрішній продукт», «індекс людського розвитку»; Розрізняє: сектори національної економіки (первинний, вторинний, третинний), форми просторової організації господарства (економічні райони, елементи територіальної структури промисловості, сільського господарства тощо); Характеризує дрітук суспільної організації виробництва; Аналізує: секторальну модель економіки України
5.1.2	Світове господарство	Світове господарство (світова економіка), світовий ринок. Поняття «спеціалізація території», «міжнародний поділ праці». Типи економічних систем. Типізація країн світу за рівнем економічного розвитку, місце України в ній. Багаторівневість	Знати: ознаки понять «спеціалізація території (населеного пункту, району, регіону, країни)», «міжнародний поділ праці», «світове господарство» («світова економіка»), «глобальна економіка», «світовий ринок», «глобальні ланцюги доданої вартості»; типи економічних

№ з/п	Назва розділу, теми	Знання	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
		світового господарства, його просторова структура за концепцією «Центр – периферія». Сучасні тенденції розвитку світового господарства. Глобалізація та регіональна економічна інтеграція. Транснаціональні, корпорації (ТНК) та їх вплив на функціонування міжнародної економіки. Глобальна економіка. Міжнародні економічні організації	систем; приклади країн світу з різним. Рівнем економічного розвитку (за типізацією ООН), ТНК в Україні; аналізувати: інформацію щодо типізації країн за рівнем соціально-економічного розвитку
5.2	Первинний сектор господарства		
5.2.1	Сільське господарство. Лісове господарство	Сільське та лісове господарство, їх значення в сучасному світі. Складники сільського-господарства. Природні (земельних та агрокліматичних ресурсів) та соціально-економічні чинники розвитку й розміщенні аграрного виробництва. Землезабезпеченість. Сільське господарство світу. Географія основних зернових і технічних культур та виробництва продукції тваринництва. Зональність світового сільського господарства. Найбільші країни виробники та експортери сільськогосподарської продукції. Сільське господарство України. Структура сільськогосподарських угідь в Україні. Розміщення в Україні виробництва зернових і технічних культур, картоплярства, овочівництва баштанництва, виноградарства. Розвиток кормової бази тваринництва.	Знати: види діяльності в сільському господарстві, види сільськогосподарських угідь; приклади країн з аграрною міжнародною спеціалізацією; аналізувати: карти сільськогосподарських культур і тваринництва; оцінювати: наслідки нестабільного розвитку сільськогосподарського виробництва; місце України на світових ринках сільськогосподарської продукції

№ з/п	Назва розділу, теми	Знання	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
		Структура та розміщення тваринництва. Зональна спеціалізація сільського господарства України. Гірські та приміські сільськогосподарські райони. Лісові пояси світу	
5.2.2	Добувна промисловість	Показники ресурсозабезпеченості країн мінеральними ресурсами: Видобування вугілля, нафти і природного газу. Основні закономірності розміщення родовищ вугілля, нафти, природного газу. Найбільші в світі басейни й країни за видобутком кам'яного вугілля, нафти й природного газу; основні й перспективні райони видобування; кам'яного вугілля, нафти, природного газу в Україні. Шляхи покриття дефіциту палива в Україні, Видобування металічних руд. Основні закономірності розміщення родовищ металічних руд. Країни з найбільшими обсягами видобування залізних, марганцевих руд, руд кольорових, рідкісноземельних і благородних металів. Розвиток і розміщення виробництв з видобування залізних і марганцевих руд в Україні. Розробка родовищ руд кольорових металів в Україні. Видобування інших видів природної сировини в Україні та країнах світу. Експорт мінеральної сировини з України	Знати: види мінеральних ресурсів за використанням; наводити приклади найбільших країн-експортерів та країн імпортерів нафти, природного газу, кам'яного вугілля; Аналізувати: зміщення добувної промисловості до районів зі складними природними умовами, на шельф Світового океану. Оцінювати: місце України на світових ринках нафти, природного газу, вугілля, рудної сировини

№ з/п	Назва розділу, теми	Знання	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
5.3	Вторинний сектор господарства		
5.3.1	Виробництво та постачання електроенергії	Значення електроенергетики; Типи електростанцій. Паливно-енергетичний баланс. Електроенергетика світу. Найбільші країни виробники та країни – споживачі електроенергії в світі. Відмінності в структурі виробництва електроенергії на електростанціях різних типів у країнах світу. Електроенергетика України. Найбільші ТЕС, АЕС, ГЕС, ЛЕП. Використання відновлюваних джерел енергії. Експорт електроенергії з України	Знати: типи електростанцій за джерелом енергетичних ресурсів та основні чинники їх розміщення, країн з найбільшим обсягом виробництва електроенергії; оцінювати: є перспективи використання відновлюваних джерел енергії різних видів у світі, Україні; визначати: шляхи енергозбереження, напрями оптимізації структури виробництва електроенергії в різних регіонах України
5.3.2	Металургійне виробництво	Значення металургійного виробництва в господарстві. Сучасні технології виробництва чавуну, сталі. Комбінування в чорній металургії. Сучасні чинники розміщення підприємств чорної металургії. Кольорова металурія. Особливості технології виробництва та чинники розміщення підприємств з виплавки міді, алюмінію титану. Металургійне виробництво світу. Найбільші країни – виробники та країни – споживачі чорних металів. Сучасні тенденції, розміщення виробництв чавуну, сталі, прокату. Найбільші країни – виробники та країни-споживачі кольорових металів у світі. Виробництво чавуну, сталі, прокату в Україні: домінуючі технології,	Знати: основні види чорних і кольорових металів; країни з найбільшим обсягом виробництва чавуну й сталі, алюмінію, титану, міді; найбільші центри чорної металургії в Україні (Кривий Ріг, Дніпро, Кам'янське, Запоріжжя, Нікополь, Маріуполь, Краматорськ, Алчевськ); центри кольорової металургії в Україні (Миколаїв, Запоріжжя, Іршанськ, Київ, Побузьке, Бахмут, Кам'янське); розуміє вплив сировинного, паливного, електроенергетичного, транспортного, споживчого, екологічного чинників на розміщення металургійних комбінатів. Аналізувати: статистичні дані щодо обсягів виробництва та експорту металургійної продукції в Україні та світі. Оцінювати: наслідки концентрації металургійного виробництва в окремих районах і центрах

№ з/п	Назва розділу, теми	Знання	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
		сукупність чинники розміщення підприємств, основні центри, місце України на світовому ринку чорних металів. Основні центри виробництва кольорових металів в Україні	
5.3.3	Хімічне виробництво. Виробництво деревини, паперу. Виробництво будівельних матеріалів	Значення та особливості технологій хімічного виробництва. Чинники розміщення основних виробництв хімічних речовин і хімічної продукції, фармацевтичної продукції, гумових і пластмасових виробів. Хімічне виробництво в Україні. Основні центри виробництва хімічної продукції та чинники їх формування. Найбільші країни – виробники мінеральних добрив, полімерів, ліків. Виробництво деревини й паперу значення, особливості технологій та чинники розміщення підприємств. Виробництво деревини й паперу в Україні. Найбільші в світі країни – виробники деревини та паперу. Виробництво будівельних матеріалів в Україні	Знати: види мінеральних добрив, види хімічної продукції, види будівельних матеріалів; найбільші у світі країни виробники мінеральних добрив та полімерів, деревини та паперу; найбільші центри виробництва мінеральних добрив, виробів з гуми, побутової хімії, ліків в Україні (Костянтинівка, Северодонецьк, Кам'янське, Черкаси, Суми, Запоріжжя, Одеса, Яни Капу (Красноперекоськ), Біла Церква, Харків, Київ), центри виробництва деревини й паперу в Україні; Аналізувати: зв'язки між хімічними, металургійними та іншими видами виробництв; Оцінювати: вплив виробництва хімічної продукції й паперу на рівень соціально-економічного розвитку країни, довкілля
5.3.4	Виробництво машин та устаткування	Роль машинобудування в сучасному світі. Різноманітність підприємств та чинники їх розміщення; спеціалізація та кооперування у машинобудуванні. Машинобудування світу. Взаємозв'язок між рівнем економічного розвитку, регіону, країни і рівнем розвитку машинобудування. Найбільші країни – виробники літаків, легкових	Знати: чинники розміщення окремих машинобудівних виробництв; найбільші країни-виробники машин та устаткування – США, Канада, країни ЄС, Японія, Китай; нові індустріальні країни, найбільші центри машинобудування в Україні; аналізувати, статистичні дані щодо обсягів виробництва та експорту машин і обладнання у світі та в Україні; оцінювати: проблеми та перспективи розвитку машинобудування у світі та в

№ з/п	Назва розділу, теми	Знання	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
		автомобілів, морських суден, верстатів, комп'ютерів, робототехніки. Машинобудування в Україні. Найбільші центри виробництва транспортних засобів, промислового обладнання, сільськогосподарської техніки, побутової електротехнічної	Україні
5.3.5	Виробництво тканин, одягу, взуття, харчових продуктів	Особливості виробничого процесу та чинники розміщення підприємств, що виробляють тканини різних видів, одяг, шкіряно-взуттєву продукцію. Найбільші на світовому ринку країни – виробники та країни – експортери тканин, одягу та взуття. Чинники та центри розміщення текстильного, швейного, шкіряного, взуттєвого виробництва в Україні. Народні промисли в Україні. Чинники розміщення підприємств, що виробляють харчові продукти; Виробництво продуктів харчування в світі: сучасні тенденції, вплив глобалізації та національних традицій, взаємозв'язок з агробізнесом. Традиційні виробництва харчових продуктів окремих країн світу. Харчова промисловість в Україні. Особливості технологій та чинники розміщення підприємств бурякоцукрового, олійного,	Знати, найбільші у світі та Європі країни-виробники та експортери тканин, одягу, взуття, цукру, олій; найбільші в Україні центри текстильного, швейного, взуттєвого, виробництва, райони концентрації виробництва цукру, соняшnikової олії; аналізувати. Карти просторової організації виробництва тканин, одягу, взуття, харчових продуктів, статистичні матеріали щодо динаміки легкої та харчової промисловості у світі та в Україні. Оцінювати: проблеми та перспективи розвитку виробництва тканин, одягу та взуття, харчових продуктів в Україні, місце України на світовому та європейському ринках продовольства

№ з/п	Назва розділу, теми	Знання	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
		маслосироробного, плодоовочевого, рибного, хлібопекарного, макаронного, борошномельного, круп'яної, кондитерського виробництв, розливу безалкогольних напоїв, мінеральних вод	
5.4	Третинний сектор господарства		
5.4.1	Транспорт	Транспорт, його роль у національній економіці та формуванні світового господарства. Види транспорту, їхні переваги й недоліки. Транспорт світу. Країни, що вирізняються високим рівнем розвитку мережі залізниць й автомобільних шляхів. Найбільші морські порти, їхній вплив на розміщення промисловості. Найбільші судноплавні річки світу. Найбільші аеропорти світу. Міжнародні транспортні коридори. Транспорт України. Залізничний транспорт – основний вид транспорту України. Найважливіші автомагістралі України. Водні шляхи, аеропорти світу. Міжнародні транспортні коридори. Транспорт України. Залізничний транспорт – основний вид транспорту України. Найважливіші автомагістралі України, найбільші морські та річкові порти України. Повітряний транспорт. Транспортні вузли. Міжнародні транспортні коридори на території України	Знати: види транспорту, істотні ознаки понять «транспортний вузол», «транспортна магістраль», «міжнародний транспортний коридор», «обсяг перевезень», «вантажобіг»; найбільші за вантажобігом морські порти Східної Азії, Європи; морські судноплавні канали – Панамський, Суецький, Кільський; найбільші за пасажиробігом аеропорти світу; країни з надшвидкісними залізницями; країни з найбільшою протяжністю автомобільних шляхів; основні залізниці, автомагістралі, морські й річкові порти, аеропорти, міжнародні транспортні коридори в залізницями; країни з найбільшою протяжністю автомобільних шляхів; основні залізниці, автомагістралі, морські й річкові порти, аеропорти України. Аналізувати: карти транспортних шляхів світу та України; оцінювати: транзитне значення транспортних магістралей в Україні; вплив різних видів транспорту на довкілля

№ з/п	Назва розділу, теми	Знання	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
5.4.2	Туризм	Міжнародний туризм. Основні туристичні регіони світу. Країни світу найбільшою за кількістю об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО; Туризм в Україні. Особливості природних рекреаційних ресурсів. Об'єкти Світової спадщини ЮНЕСКО в Україні. Туристичні райони в Україні	Знати: види туризму, ознаки понять «туризм», «рекреаційні ресурси», «інфраструктура туризму»; обґрунтовує: рівень розвитку туризму в окремих регіонах, країнах, районах України. Оцінювати: роль туризму в соціально-економічному розвитку країни, району, населеного пункту
5.4.3	Торгівля. Фінансові послуги. Комп'ютерне програмування. Наукова діяльність. Освіта. Охорона здоров'я	Торгівля як вид послуг, її форми, показники. Світовий ринок товарів і послуг. Основні напрями зовнішньоторговельних зв'язків. Світова організація торгівлі. Регіональні зони вільної торгівлі (NAFTA, ASEAN). Торгівля в Україні: структура експорту й імпорту товарів та послуг; чинники концентрації роздрібно торгівлі в населених пунктах, регіонах. Фінансові послуги. Світові центри банківсько-фінансової діяльності. Вплив глобалізації на розміщення фінансових установ. Країни-офшори. Особливості розміщення фінансових установ в Україні. Роль науки й освіти в суспільстві. Форми просторової організації наукових досліджень та освіти: технополіси, технопарки. Найвідоміші наукові центри у світі	Знати: регіони з найбільшими Обсягами зовнішньої торгівлі; Найбільші міжнародні фінансові центри Лондон, Нью-Йорк, Сингапур, Сянган (Гонконг), Токіо, Шанхай, Мумбаї, Франкфурт-на-Майні, Чикаго; країни-офшори, країни-лідери на ринку програмного забезпечення; найвідоміші центри освіти та науки у світі та в Україні; розуміє вплив чинників на розвиток торгівлі, системи фінансових послуг, освіти й науки в країні. Аналізувати: умови для аутсорсингу інформаційних технологій, створення технопарків, технополісів в Україні та прогнозує їх розвиток; оцінювати, взаємозв'язок між рівнем розвитку економіки та обсягом наукових досліджень, освітніх, фінансових послуг у країні
<i>б. Регіони та країни</i>			
6.1	Регіони світу	Європа. Азія. Америка. Океанія. Африка. (економіко-географічна характеристика країн за типовим планом). Особливості економіко-	Знати: субрегіони, країни (за програмою 10 клас, стандарт); основні райони видобування мінеральних ресурсів, найбільші осередки промисловості й туризму, морські порти,

№ з/п	Назва розділу, теми	Знання	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
		географічного положення регіону, склад. Сучасна політична карта регіону: форми державного правління і територіального устрою країн, типи країн за рівнем економічного розвитку. Інтеграційні процеси. Міжнародні організації в регіоні. Природні умови і ресурси регіону. Населення регіону: демографічні процеси, природний та механічний рух, демографічна політика, структура населення, урбанізація, субурбанізація, урбанізація; Світові міста в регіони, міські агломерації, мегаполіси. Особливості економіки країн регіону. Первинний сектор економіки: основні райони видобування палива, рудної та нерудної сировини, сільське, лісове господарство. Вторинний сектор економіки: особливості розвитку переробної промисловості, індустріалізація, реіндустріалізація; основні осередки промисловості. Третинний сектор економіки: найважливіші міжнародні транспортні коридори та вузли, туристичні райони, фінансові центри. Зв'язки України з країнами	аеропорти-хаби, фінансові центри, світові міста; розрізняє форми державного правління і територіального устрою країн; країни різних типів та підтипів за рівнем економічного розвитку; кількісні та якісні зміни на політичній карті регіону; Обґрунтовувати розміщення Основних осередків переробної промисловості, сфери послуг, особливості спеціалізації сільського господарства в регіоні; аналізувати, нерівномірності економічного розвитку країн і субрегіонів
6.2	Країни світу: економіко-географічна характеристика	Німеччина. Франція. Велика Британія. Італія. Польща. Білорусь. Росія. Японія. Китай. Індія. Австралія. Сполучені Штати Америки. Канада. Бразилія. Єгипет. Південна Африка (ПАР). Економіко-географічна характеристика країн за	Знати: основні показники, які визначають місце країни у регіоні та світі; домінуючі; складники третинного, вторинного та первинного секторів економіки країн високорозвинених, середньо-розвинених країн та країн, що розвиваються; аналізувати: інформацію щодо

№ з/п	Назва розділу, теми	Знання	Предметні вміння та способи навчальної діяльності
		типовим планом: місце країни у світі та регіоні; основні чинники, що визначають місце, країни у міжнародному поділі праці (МІ ГШ); система розселення; особливості, сучасного розвитку країни, секторальна структура економіки, домінуючі складники третинного сектору; промислові виробництва, що визначають, міжнародну спеціалізацію країни; особливості аграрного сектору; характерні риси просторової організації господарства; зовнішні економічні зв'язки, зв'язки з Україною	характеристики країни; оцінювати: вплив ТНК на економіку країни та її місце в міжнародному поділі праці
<i>7. Глобальні проблеми людства. Сталий розвиток</i>			
7.1	Глобальні проблеми людства	Поняття про глобальні проблеми людства, причини їх виникнення. Проблема війни і миру. Проблема тероризму. Екологічна проблема. Сировинна й енергетична проблеми. Демографічна й продовольча проблеми. Проблема подолання відсталості країн, що розвиваються. Взаємозв'язок глобальних проблем. Роль світової громадськості та міжнародних організацій у їх розв'язуванні. Сталий розвиток – стратегія людства на XXI століття	Знати: глобальні проблеми людства, основні положення концепції сталого розвитку; причини виникнення сучасних глобальних проблем; характеризувати: поширення глобальних проблем, особливості їхнього прояву на території України, складники концепції сталого розвитку; Оцінювати. наслідки прояву глобальних проблем для окремих регіонів і країн світу та для України

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ

Вступнику пропонується пройти (виконати) тест у друкованому вигляді. Завдання тестів складені відповідно до шкільної програми і охоплюють весь навчальний матеріал.

Тест включає завдання чотирьох форм:

Завдання з вибором однієї правильної відповіді: оцінюється в 0 (відповідь неправильна) або 1 (відповідь правильна) тестовий бал.

Завдання на встановлення відповідності (логічні пари) оцінюється в 0, 1, 2, 3, 4 тестові бали: 1 бал за кожну правильно встановлену логічну пару); 0 балів, якщо не вказано жодної правильної логічної пари або відповідь на запитання не надано.

Завдання на встановлення правильної послідовності оцінюється в 0 (не вказано правильної відповіді або відповідь на запитання не надано), 1 (вказано або першу або останню подію), 2 (вказано першу і останню подію) або 3 бали (правильно вказано послідовність всіх подій).

Завдання відкритої форми з короткою відповіддю оцінюється в 0 балів (зазначено неправильну відповідь або завдання не виконано) або 2 тестових бали (зазначено правильну відповідь).

Результати тестування абітурієнта оцінюються за 200-бальною шкалою.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Барановська О. В. Фізична географія материків і океанів: навч. посіб. у 2 ч. 4.1: Світовий океан, Африка, Австралія, Океанія, Південна Америка. Ніжин: НДУ ім. Миколи Гоголя, 2013. 306 с.
2. Барановський М. О. Географія населення: навч. посібник. Ніжин: НДПУ ім. Миколи Гоголя, 2002. 191 с.
3. Безуглий В. В. Економічна і соціальна географія зарубіжних країн: навч. посібник. Київ: Академія, 2005. 704 с.
4. Бойко В. М., Міхелі С. В. Географія материків і океанів: підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закладів. Київ: Зодіак-Еко, 2007. 288 с.
5. Бойко В. М., Міхелі С. В. Географія: підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закладів. Харків: СИЦІЯ, 2014. 256 с.
6. Бойко В. М. [та ін.]. Географія: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закладів. Тернопіль: підруч. і посіб., 2017. 272 с.
7. Бойко В. М., Міхелі С. В. Географія: підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закладів. Харків: СИНИЦЯ, 2016. 288 с.
8. Гілецький Й. Географія: економічна і соціальна географія України: підруч. для учнів 9 класу загальноосвіт. навч. закладів. Тернопіль: підруч. і посіб., 2009. 272 с.
9. Гільберг Т. Г., Паламарчук Л. Б. Географія: підруч. для 6 кл. загальноосвіт. навч. закладів. Київ: Грамота, 2014. 240 с.
10. Дахно І. І., Тимофеев С. М. Країни світу: енциклопед. довід. Київ: МАПА, 2007. 608 с.
11. Географія: навч. посіб. для старшоклас. та абітурієнтів / Я. Б. Олійник, П. Г. Шищенко, А. В. Степаненко, П. О. Масляк. Київ: Знання, 2007. 455 с.
12. Довгань Г. Д., Стадник О. Г. Географія: підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закладів. Харків: Вид-во «Ранок», 2016. 272 с.
13. Кобернік С. Г., Коваленко Р. Р. Географія материків і океанів: підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закладів. Київ: Навч. книга, 2007. 272 с.
14. Кобернік С. Г., Коваленко Р. Р. Географія: підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закладів. Харків: Оберіг, 2010. 304 с.
15. Кобернік С. Г., Коваленко Р. Р. Географія: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закладів. Кам'янець-Подільський: Абетка, 2017. 288 с.
16. Масляк П. О. Економічна та соціальна географія України: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закладів. Київ: Пед. преса, 2005. 288 с.
17. Паламарчук Л. Б., Гільберг Т. Г., Безуглий В. В. Географія: підруч. для 10 кл. загальноосвіт. навч. закладів. Київ: Генеза, 2010. 312 с.
18. Пестушко В. Ю., Уварова Г. Ш. Географія материків і океанів: підруч. для 7 кл. загальноосвіт. навч. закладів. Київ: Генеза, 2007. 264 с.
19. Пестушко В. Ю., Уварова Г. Ш. Географія: підруч. для 9 кл. загальноосвіт. навч. закладів. Київ: Генеза, 2009. 321 с.
20. Шищенко П. Г., Муніч Н. В. Географія України: підруч. для 8 кл. загальноосвіт. навч. закладів. Київ: Вид. дім «Освіта», 2011. 240 с.